Parlament Europejski
2024-2029

Komisja Rybołówstwa

2025/2011(INI)

22.04.2025

PROJEKT SPRAWOZDANIA

w sprawie podejść do zarządzania rybołówstwem sprzyjających ochronie wrażliwych gatunków, zwalczaniu gatunków inwazyjnych i korzyściom dla lokalnych gospodarek
(2025/2011(INI))

Komisja Rybołówstwa

Sprawozdawca: André Rodrigues

SPIS TREŚCI

Strona

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO 3

UZASADNIENIE 7

ZAŁĄCZNIK: PODMIOTY LUB OSOBY, OD KTÓRYCH SPRAWOZDAWCA OTRZYMAŁ INFORMACJE 9

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie podejść do zarządzania rybołówstwem sprzyjających ochronie wrażliwych gatunków, bezpieczeństwu żywnościowemu i lokalnym gospodarkom (2025/2011(INI))

Parlament Europejski,

– uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 43,

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1380/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb)[1],

– uwzględniając rozporządzenie Rady (WE) nr 1224/2009 z dnia 20 listopada 2009 r. ustanawiające wspólnotowy system kontroli w celu zapewnienia przestrzegania przepisów wspólnej polityki rybołówstwa[2],

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1143/2014 z dnia 22 października 2014 r. w sprawie działań zapobiegawczych i zaradczych w odniesieniu do wprowadzania i rozprzestrzeniania inwazyjnych gatunków obcych[3] (rozporządzenie w sprawie inwazyjnych gatunków obcych),

– uwzględniając Międzynarodową konwencję o kontroli i postępowaniu ze statkowymi wodami balastowymi i osadami,

– uwzględniając art. 55 Regulaminu,

– uwzględniając sprawozdanie Komisji Rybołówstwa (A10-0000/2025),

A. mając na uwadze, że UE od dawna uznaje znaczenie podejścia opartego na zrównoważonym rybołówstwie i zarządzaniu rybołówstwem dla zachowania morskiej różnorodności biologicznej, ochrony wrażliwych gatunków, wspierania lokalnych gospodarek i zapewniania bezpieczeństwa żywnościowego;

B. mając na uwadze, że inwazyjne gatunki obce są jedną z przyczyn utraty różnorodności biologicznej, mają negatywny wpływ na rybołówstwo i akwakulturę oraz funkcje ekosystemu i mogą być szkodliwe dla zdrowia ludzkiego i ochrony biologicznej;

C. mając na uwadze, że UE przyjęła szereg środków w celu mapowania inwazyjnych gatunków obcych i przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się tych gatunków, w szczególności rozporządzenie w sprawie inwazyjnych gatunków obcych ustanawiające wykaz gatunków stwarzających zagrożenie dla Unii i egzekwujące środki kontroli;

D. mając na uwadze, że europejska sieć informacji o gatunkach obcych (EASIN) monitoruje obecnie 12 423 gatunki obce w różnych środowiskach, z czego 1440

[1] Dz.U. L 354 z 28.12.2013, s. 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1380/oj.
[2] Dz.U. L 343 z 22.12.2009, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1224/oj.
[3] OJ L 317, 4.11.2014, p. 35, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/1143/oj.

(11,6 %) to gatunki morskie; mając na uwadze, że od 2019 r. 53 % morskich linii brzegowych Europy znajduje się pod presją inwazyjnych gatunków obcych, przy czym występują znaczne różnice regionalne – 33 % występuje w Morzu Bałtyckim, 100 % – w Morzu Czarnym, 98 % – w Morzu Śródziemnym i 25 % – na północno-wschodnim Oceanie Atlantyckim;

E. mając na uwadze, że zmiana klimatu, zwłaszcza ocieplenie oceanów, oraz zwiększony przepływ towarów i ludzi są kluczowymi czynnikami wprowadzania inwazyjnych gatunków obcych i mogą zwiększyć ich wpływ na wrażliwe gatunki, ekosystemy, a w konsekwencji na działalność połowową;

F. mając na uwadze, że zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych wymaga również zdecydowanych działań międzynarodowych; mając na uwadze, że w Konwencji o różnorodności biologicznej (CBD) uznano inwazyjne gatunki obce za kwestię przekrojową, a globalne ramy różnorodności biologicznej z Kunmingu/Montrealu mają na celu ograniczenie wprowadzania i ustanawiania inwazyjnych gatunków obcych o co najmniej 50 % do 2030 r.;

Wrażliwe gatunki: wskaźniki odporności oceanów

1. podkreśla wyjątkową rolę, jaką odgrywają wrażliwe gatunki jako wskaźniki stanu ekosystemów morskich, oraz korzyści środowiskowe, gospodarcze i społeczne wynikające z ich ochrony i zachowania;

2. wzywa Komisję i państwa członkowskie do promowania podejść do zarządzania rybołówstwem, w ramach których priorytetowo traktuje się ochronę wrażliwych gatunków, w tym poprzez należyte wdrażanie celów UE dotyczących chronionych obszarów morskich i wzmocnienie ochrony siedlisk krytycznych;

3. wzywa Komisję i państwa członkowskie do pełnego wykorzystania narzędzi WPRyb, w szczególności środków technicznych, w celu rozwiązania problemu interakcji między połowami i zwiększenia ochrony wrażliwych gatunków;

4. przypomina o znaczeniu danych gromadzonych w ramach WPRyb dla właściwego określenia wpływu rybołówstwa na wrażliwe gatunki;

5. podkreśla znaczenie wzmocnienia kwestii ochrony i odbudowy gatunków wrażliwych we wszystkich odnośnych wnioskach ustawodawczych wykraczających poza te bezpośrednio związane z WPRyb;

Gatunki inwazyjne: zagrożenia dla naszych oceanów i gospodarki

6. podkreśla, że inwazyjne gatunki obce stanowią zagrożenie dla rybołówstwa i akwakultury, rodzimej różnorodności biologicznej mórz i ekosystemów morskich, a tym samym wpływają na dochody rybaków i społeczności nadbrzeżnych;

7. przypomina, że w UE ścisłym regulacjom podlega 88 inwazyjnych gatunków obcych, w tym 47 gatunków zwierząt i 41 gatunków roślin stwarzających zagrożenie dla Unii;

8. ubolewa, że obecny wykaz gatunków stwarzających zagrożenie dla Unii nie uwzględnia w pełni zagrożenia ze strony inwazyjnych gatunków obcych dla rybołówstwa, akwakultury i środowiska morskiego UE – obecnie do wykazu włączono tylko dwa gatunki morskie (*Plotosus lineatus* i *Rugulopteryx okamurae*); wzywa do poprawienia wykazu w oparciu o aktualne opinie naukowe i oceny ryzyka;

9. ubolewa nad brakiem specjalnych programów monitorowania morskich inwazyjnych gatunków obcych i wzywa do poprawy metod monitorowania i do harmonizacji wskaźników w całej UE oraz do większego wsparcia technicznego i finansowego;

10. zaleca przyjęcie metodologii i wartości progowych dla wszystkich europejskich regionów i podregionów morskich, z uwzględnieniem wpływu na rybołówstwo, możliwości zarządzania szlakami oraz potrzeby egzekwowania konwencji o gospodarowaniu wodami balastowymi i stosowania wytycznych dotyczących zanieczyszczenia kadłuba;

11. podkreśla potencjalne powiązania między inwazyjnymi gatunkami obcymi wprowadzanymi do ekosystemów lądowych i słodkowodnych a tymi wprowadzanymi do ekosystemów oceanicznych i morskich oraz ich wpływ na rybołówstwo i akwakulturę; wzywa Komisję do opracowania kompleksowej strategii w celu rozwiązania tego problemu;

12. podkreśla, że całościowe, zapobiegawcze i wielowektorowe podejście do zarządzania oparte na szlakach jest absolutnym priorytetem w skutecznym zwalczaniu morskich gatunków obcych; zachęca państwa członkowskie do częstszego wykorzystywania analizy sytuacji i nowatorskich technik, takich jak eDNA, sztuczna inteligencja i zautomatyzowane monitorowanie, oraz wiedzy uzyskanej od rybaków, społeczności nabrzeżnych i obywateli jako narzędzi do priorytetowego traktowania nowych i pojawiających się inwazyjnych gatunków obcych wysokiego ryzyka w rybołówstwie i akwakulturze;

13. wzywa państwa członkowskie do wzmocnienia komunikacji, koordynacji i współpracy w celu wdrożenia środków szybkiego reagowania z myślą o wczesnym wykrywaniu i szybkiej eliminacji morskich inwazyjnych gatunków obcych, a także do zarządzania gatunkami, które już powszechnie występują;

14. podkreśla, że sytuacja jest szczególnie krytyczna w Morzu Śródziemnym, w którym znajduje się więcej inwazyjnych gatunków obcych niż w jakimkolwiek innym morzu na świecie, co ma znaczący wpływ na sektory rybołówstwa i akwakultury, a zatem wymaga szczególnej uwagi;

15. podkreśla znaczenie systemu powiadamiania EASIN, w szczególności dla terminowego i pełnego zgłaszania nowych przypadków wykrycia tych gatunków, środków ich zwalczania i kontroli urzędowych służących ich wykrywaniu; wzywa państwa członkowskie do usprawnienia systemu przez dostarczanie dodatkowych informacji, w szczególności danych dotyczących dystrybucji, zwłaszcza dzięki informacjom od rybaków;

16. przypomina o międzynarodowym wymiarze problemu inwazyjnych gatunków obcych i sugeruje, by UE zintensyfikowała działania w tym zakresie za pośrednictwem regionalnych organizacji ds. zarządzania rybołówstwem w kontekście Konwencji o

różnorodności biologicznej i globalnych ram różnorodności biologicznej, a także wzywa UE do szerzej zakrojonego dzielenia się wiedzą na zasadzie współpracy oraz do wzajemnej wymiany z innymi krajami w celu uczenia się;

Szanse i wyzwania dla społeczności nadbrzeżnych

17. podkreśla, że inwazyjne gatunki obce mają znaczący negatywny wpływ na rybołówstwo, akwakulturę, społeczności nadbrzeżne i inną działalność gospodarczą; uważa, że kluczowe jest uwzględnienie ich szerszych skutków społecznych, gospodarczych i kulturowych, wykraczających poza utratę różnorodności biologicznej i wpływ na ekosystemy, aby skutecznie zapobiegać nowym inwazjom i wdrożyć skuteczne środki łagodzące;

18. wzywa do opracowania kampanii uświadamiających w celu informowania i angażowania rybaków, zainteresowanych stron z sektora rybołówstwa i ogółu społeczeństwa o wprowadzaniu, wykrywaniu i wpływie inwazyjnych gatunków obcych;

19. apeluje o wsparcie finansowe na rzecz ochrony ekosystemów morskich i wrażliwych gatunków, a także o systemy informowania, monitorowania i wczesnego ostrzegania w odniesieniu do inwazyjnych gatunków obcych na szczeblu regionalnym, krajowym i unijnym, z uwagi na pozytywny wpływ tych systemów zarówno na rybołówstwo, jak i na ochronę różnorodności biologicznej;

20. przypomina Komisji, że regiony najbardziej oddalone stanowią ważne bezpieczne przystanie dla wrażliwych gatunków morskich, a jednocześnie są wysoce narażone na inwazyjne gatunki obce; apeluje o uznanie znaczenia ochrony tych wrażliwych gatunków i zwalczania inwazyjnych gatunków obcych w tych regionach oraz podkreśla potencjał zrównoważonej ekoturystyki jako środka ochrony ekosystemów morskich, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpośrednich korzyści sektorom rybołówstwa i akwakultury;

°

° °

21. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie i Komisji.

UZASADNIENIE

Niniejsze sprawozdanie odnosi się do kluczowych i wzajemnie powiązanych wyzwań związanych z ochroną wrażliwych gatunków morskich, przeciwdziałaniem rosnącemu zagrożeniu związanemu z inwazyjnymi gatunkami obcymi oraz zapewnieniem pozytywnego wkładu tych działań w lokalną gospodarkę, zwłaszcza w sektorach rybołówstwa i akwakultury.

W sprawozdaniu odnotowano długotrwałe zaangażowanie Unii Europejskiej na rzecz zrównoważonego zarządzania rybołówstwem i jej rolę w zachowaniu różnorodności biologicznej mórz, ochronie wrażliwych gatunków, wspieraniu społeczności nadbrzeżnych i gwarantowaniu bezpieczeństwa żywnościowego. Zwrócono ponadto uwagę, że w odniesieniu do morskich inwazyjnych gatunków obcych istnieje znacznie mniej danych na temat ich obecności i zagrożeń dla UE i państw członkowskich niż na temat obecności inwazyjnych gatunków obcych w innych ekosystemach.

W sprawozdaniu podkreślono zasadniczą rolę wrażliwych gatunków jako kluczowych wskaźników zdrowia ekosystemów morskich oraz nieodłączną wartość środowiskową, gospodarczą i społeczną ich ochrony. Wezwano Komisję i państwa członkowskie do priorytetowego traktowania ich ochrony poprzez solidne podejście do zarządzania rybołówstwem, pełne wdrożenie celów dotyczących morskich obszarów chronionych oraz wzmocnioną ochronę siedlisk o krytycznym znaczeniu.

Podkreślono w nim również potrzebę pełnego wykorzystania narzędzi dostępnych w ramach wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb), w szczególności rozporządzenia w sprawie środków technicznych, w celu złagodzenia interakcji połowów z gatunkami wrażliwymi. Wskazano na znaczenie danych gromadzonych w ramach WPRyb dla dokładnej oceny wpływu rybołówstwa oraz wezwano do włączenia ochrony i odbudowy gatunków wrażliwych do wszystkich odpowiednich wniosków ustawodawczych.

Uznając obecny wykaz inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii, wyraża ubolewanie, że wykaz ten nie odzwierciedla w odpowiedni sposób znaczącego zagrożenia stwarzanego przez inwazyjne gatunki obce dla środowiska morskiego UE, i wzywa do jego pilnej poprawy w oparciu o najnowsze dowody naukowe i oceny ryzyka.

W sprawozdaniu podkreślono również niedociągnięcia w konkretnych programach monitorowania morskich inwazyjnych gatunków obcych i wezwano do poprawy metod monitorowania i harmonizację wskaźników w całej UE. Zalecono opracowanie metod ustalania progów i wartości dla wszystkich europejskich regionów morskich, z uwzględnieniem możliwości zarządzania szlakami i skutecznego egzekwowania konwencji w sprawie wód balastowych.

W sprawozdaniu podkreślono ponadto coraz większą rolę zmiany klimatu i wzmożonego globalnego ruchu w ułatwianiu wprowadzania i rozprzestrzeniania inwazyjnych gatunków obcych, co zwiększa ich wpływ na wrażliwe gatunki i ekosystemy oraz ma bezpośrednie konsekwencje dla działalności połowowej.

Ponadto uznano międzynarodowy wymiar wyzwania związanego z inwazyjnymi gatunkami obcymi oraz zobowiązanie UE w ramach Konwencji o różnorodności biologicznej i globalnych ram różnorodności biologicznej z Kunmingu/Montrealu.

W ostatniej części skoncentrowano się na możliwościach i wyzwaniach z korzyścią dla społeczności nadbrzeżnych. Podkreślono, że inwazyjne gatunki obce nie tylko szkodzą różnorodności biologicznej, ale również rybołówstwu, akwakulturze i innej działalności gospodarczej, społecznej i kulturalnej. Podkreślono także potrzebę całościowego zrozumienia wpływu inwazyjnych gatunków obcych na gospodarkę, usługi ekosystemowe i różnorodność biologiczną, aby skutecznie zapobiegać nowym inwazjom i wdrażać środki łagodzące.

Wezwano do opracowania kampanii uświadamiających skierowanych do rybaków, ogółu społeczeństwa i zainteresowanych stron w celu lepszego zrozumienia wprowadzania, wykrywania i oddziaływania inwazyjnych gatunków obcych. Opowiedziano się też za wsparciem finansowym na rzecz ochrony ekosystemów morskich i wrażliwych gatunków, a także na rzecz regionalnych, krajowych i europejskich systemów informacji, monitorowania i wczesnego ostrzegania w odniesieniu do inwazyjnych gatunków obcych, uznając ich podwójną korzyść dla ochrony różnorodności biologicznej i rybołówstwa.

Ponadto uznano szczególną podatność regionów najbardziej oddalonych na inwazyjne gatunki obce oraz znaczenie wrażliwych gatunków w ich środowiskach morskich. Zaapelowano, by uznać znaczenie zajęcia się obiema kwestiami w tych regionach, i podkreślono potencjał zrównoważonej ekoturystyki w zakresie promowania ochrony ekosystemów morskich niosących bezpośrednie korzyści dla rybołówstwa i akwakultury.

Podsumowując, przedmiotowe sprawozdanie ma pobudzić do działań i zawiera apel o przyjęcie bardziej zintegrowanego, opartego na nauce i na współpracy podejścia, uznającego pilny charakter i złożoność tych wzajemnie powiązanych wyzwań.

ZAŁĄCZNIK: PODMIOTY LUB OSOBY, OD KTÓRYCH SPRAWOZDAWCA OTRZYMAŁ INFORMACJE

Zgodnie z art. 8 załącznika I do Regulaminu Parlamentu sprawozdawca oświadcza, że przy sporządzaniu projektu sprawozdania otrzymał informacje od następujących podmiotów lub osób:

Podmiot lub osoba
Ana Cristina Cardoso (PhD), Scientific Officer, European Commission, Joint Research Centre, Directorate D – Sustainable Resources, Unit D.02 Ocean and Water

Powyższy wykaz został sporządzony na wyłączną odpowiedzialność sprawozdawcy.

Gdy osoby fizyczne są wymienione w wykazie z imienia i nazwiska, zidentyfikowane poprzez swoją funkcję lub wymienione z imienia i nazwiska wraz z podaniem ich funkcji, sprawozdawca oświadcza, że przedstawił tym osobom fizycznym Oświadczenie o ochronie prywatności w Parlamencie Europejskim nr 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), w którym przedstawione są warunki mające zastosowanie do przetwarzania danych osobowych tych osób oraz prawa związane z takim przetwarzaniem.